

Verdieping Bijbelstudie

16+

Psalmen

Het Bijbelboek, waar men de heiligen in het hart kijkt.

6 De heerlijkheid van Uw majesteit: een lofzang

Lezen	Psalm 145
Zingen	Psalm 145:2,3 en 6 Heer', onze God hoe heerlijk is Uw Naam (TZE 42); Grote God, wij loven U (TZE 40)

Na deze avond..

1. *weet* je dat de HEERE goed, barmhartig, genadig, rechtvaardig en lankmoedig (geduldig) is.
2. *beseft* je dat al de werken van de HEERE Hem loven, dat alles wat Hij heeft gedaan en heeft gemaakt getuigt van hoe goed, groot en machtig Hij is.
3. *kun* je de HEERE prijzen, van de heerlijkheid van Zijn Koninkrijk vertellen en Zijn eer bekendmaken.

Extra informatie voor de leiding

Focus

De Heere is goed in al Zijn werken, genadig voor die Hem liefhebben. Laat al Zijn werken Hem loven!

Omschrijving focus

Met veel woorden wordt in de eerste zeven verzen de grootheid van de HEERE bezongen. Het gaat hier vooral om de grootheid van de HEERE in Zijn Persoon en in Zijn werken. Vanaf vers 8 blijft de grootheid van de HEERE doorklinken, maar dan gaat het vooral om de grootheid van Zijn genade. Opnieuw worden hier veel woorden voor gebruikt.

Achtergrondinformatie

In de aanhef van deze Psalm is al zichtbaar dat het hier om een loflied gaat. In het bijzonder gaat het om een loflied of hymne op de HEERE (JHWH – de verbondsnaam). Steeds worden aan de Naam HEERE deelwoorden verbonden, waarin aangegeven wordt wat Hij doet.

Het opschrift boven deze Psalm is uniek. Bij geen van de andere Psalmen wordt aangegeven dat het een lofzang is. Het gebruikte Hebreeuwse woord is een enkelvoud voor het woord dat we gebruiken voor heel het Psalmboek. Het hele Psalmboek krijgt feitelijk dan de naam lofzang mee, terwijl meer dan een derde van alle Psalmen klaagpsalmen zijn.

Deze Psalm is een acrostichon; een zin of alinea begint met de opeenvolgende letters van het alfabet (zie ook bijvoorbeeld Psalm 25 en 119) (in deze Psalm ontbreekt de letter nun). Er is in deze Psalm veel aandacht voor het Koningschap en Koninkrijk van de HEERE. Daarin sluit hij aan bij Psalm 144. Het betreft hier de laatste Psalm van David. De Psalmen die hierna nog volgen, vormen samen de afsluiting van het Psalmboek.

'Ps.145 is een lied met uitbundige lofprijzing. Het gebruikt de uitdrukking 'alle' maar liefst zeventien keer en is bedoeld om Israël te doordringen van Gods goedheid en weldadige koningschap. Het acrostichon

wijst erop dat God geprezen moet worden met een rijkdom aan woorden, van A tot Z. Tevens moet deze boodschap doorgegeven worden aan alle generaties.¹

Exegese

Vers 1

Na het opschrift begint de dichter (bij de eerste letter van het alfabet) met zijn voornemen aan te kondigen: hij zal de Naam van God verhogen en loven. Dit is het hoofdmotief van de Psalm. God is voor hem de Koning, Die hij wil verhogen. Verhogen ziet op het grootmaken en verheffen van God. Dit is het erkennen van God als zeer hoog en zeer machtig. Het woord voor loven kan ook vertaald worden met zegenen of prijzen. De lof is gericht op de Naam van God – heel de Persoon van God, Wie Hij is en wat Hij doet.

Het loven en prijzen van de Naam van de HEERE is voor altijd. Dit aspect komt ook in het laatste vers weer terug. Er is dus sprake van een inclusio (zie voor uitleg over inclusio bij de exegese van Psalm 139:23-24). Deze Psalm is al een aanzet tot het bezingen van Gods lof, maar ook de Psalmen die volgen doen hieraan mee (een begin van het eeuwige loven). Bovendien wordt gedacht dat deze Psalm een rol heeft gehad in de erediensten. In ieder geval vinden we in het volgende vers al doorklinken dat het loven een dagelijks terugkerend iets is.

Vers 2

Wellicht ziet het dagelijks loven en prijzen op de eredienst. Er zijn namelijk elementen in deze Psalm aan te wijzen, die verbonden kunnen worden met 1 Kronieken 16 (zie onder andere de verzen 8, 23 en 28-33). Ook in het woordgebruik zijn er verbanden zichtbaar. In 1 Kronieken 16 wordt de dagelijkse eredienst bij de ark en tabernakel ingesteld.

Het loven in dit vers is opnieuw het zegenen of prijzen. Daarnaast gaat het bij het prijzen van de Naam om een juichen, roemen of hoog opgeven. In de Naam van de HEERE ligt alles opgesloten wat Hij is en wat Hij voor de mensen doet. Opnieuw lezen we de woorden 'in eeuwigheid' en 'altoos'. Deze twee woorden hebben dezelfde betekenis; het staat er dan dus dubbelop. In het Hebreeuws gebruikt men een dergelijke herhaling om iets te benadrukken.

Vers 3

In dit vers spreekt David niet tot de HEERE, maar over de HEERE (we zien dit ook in de verzen 8-9, 12, 14 en 17-21). Hij geeft hier de redenen aan waarom de HEERE grootgemaakt moet worden.

In dit vers is de eerste reden dat de HEERE onpeilbaar of ondoorgrondelijk groot is en (daarom) prijzenswaardig. Het is onuitputtelijk om over de grootheid van de HEERE te vertellen. Calvijn wijst er nog op dat wij God pas naar behoren kunnen prijzen, als wij verbaasd staan vanwege deze onbegrijpelijke grootheid van Zijn macht. Wanneer wij vol bewondering zijn, dan kunnen wij, zij het naar de mate van onze beperkte bekwaamheid, de HEERE afdoende loven.²

¹ M.J. Paul (red.), 'Commentaar', in: *Studiebijbel online 7.1.26*, <https://web.studiebijbel.nl>.

² J. Calvijn, *Het boek der Psalmen. Tweede deel* (Goudriaan: W.A. de Groot, 1970), 967.

Vers 4

De verzen 4-7 kunnen op twee manieren vertaald worden. Het kan zoals de Statenvertaling het heeft gedaan. Dan is er eigenlijk sprake van een constatering; iets zal gebeuren. Het kan ook op een andere manier, namelijk in de aanvoegende wijs: laat iets gebeuren. Dan klinkt er een oproep in door. Vers 4 zou dan als volgt vertaald kunnen worden: Laat geslacht aan geslacht uw werken roemen.

David maakt met deze verzen duidelijk hoe er invulling gegeven moet worden aan het eeuwig en altoos grootmaken van Gods Naam. Iedere generatie heeft zijn zangers, die het werk van God zullen grootmaken. Met het werk wordt meer bedoeld dan alleen de schepping. Het vervolg van het vers maakt dit duidelijk. Het gaat over al Gods daden of ingrijpen in de geschiedenis. Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de doortocht door de Rode Zee.

Vers 5 en 6

David zegt dat hij persoonlijk aan de verheerlijking van God zal bijdragen. Letterlijk betekent het woord voor 'heerlijkheid' de zwaarte van de HEERE. Het gaat om Zijn luister en glorie. In het eerste vers ging het over God als Koning, hier gaat het over Zijn majesteit. Dit ziet zowel op Zijn heerlijkheid als op Zijn macht. Ook zal David zich uitlaten over de wonderlijke daden van de HEERE. Anderen zullen David bijvallen in het spreken over de heerlijke en ontzagwekkende daden van de HEERE. Calvijn merkt op dat het hier misschien in het bijzonder over de oordelen van God over de goddelozen gaat.³ Opnieuw zegt David dat hij de grootheid of heerlijkheid van de HEERE zal bekendmaken.

Vers 7

Er wordt in het Hebreeuws een krachtig woord voor verkondigen gebruikt, wat we in de Statenvertaling beeldend zien terugkomen: 'overvloediglijk uitstorten'. Letterlijk betekent het zoiets als bruisen of stromen. De herinnering aan de grootheid van Gods goedheid moet of zal bruisend worden verkondigd. Wat deze goedheid inhoudt, zien we in vers 8. Maar ook moet of zal Gods gerechtigheid met gejuich worden verkondigd. Bij deze gerechtigheid mogen we ook denken aan de goedheid van de HEERE. Het is vanwege de gerechtigheid van God dat mensen zalig kunnen worden. Tegelijk moeten we ook denken aan het straffende en vernietigende element van Gods gerechtigheid (zie vers 20).

Vers 8 en 9

In Exodus 33:19 kunnen we lezen: 'Doch Hij [de HEERE] zeide: Ik zal al Mijn goedigheid voorbij uw aangezicht laten gaan, en zal den Naam des HEEREN uitroepen voor uw aangezicht.' Dit tonen van Gods goedheid vindt vervolgens plaats in Exodus 34:6. We komen daar vergelijkbare woorden tegen als de vier die in dit vers genoemd worden. David ontleent dan ook deze benamingen aan Exodus 34. De goedheid van de HEERE wordt met deze woorden uitgedrukt. Het zijn geen woorden die iets zeggen over Gods macht of sterkte, maar het zijn lieflijke en troostrijke woorden. We dienen op te merken dat David God goed kende en het dan ook veelzeggend is dat hij de HEERE op deze manier karakteriseert. Dat de HEERE goed is over allen, gaat verder dan de vorige woorden. Nu gaat het niet alleen over de vaderlijke goedheid en het vergeven van de zonde, maar nu gaat het over Gods goedheid over alle

³ Calvijn, *Psalmen*, 968.

mensen, zonder uitzondering, zoals Hij ook Zijn zoon doet opgaan over bozen en goeden (Mattheüs 5:45).⁴

Vers 10

Ook voor dit vers geldt dat ze als een constatering of als een aansporing gelezen kunnen worden. Met al Uw werken wordt heel de schepping bedoeld: de zeedieren, vuur en hagel, bergen en heuvels en al de dieren. Toch worden ook Gods gunstgenoten afzonderlijk genoemd. 'De lof komt, met of zonder spraak uit heel Gods schepping. 'Loof Jahwe, al zijn werken', maar het hoogtepunt daarin is dat de mens dit doet: 'Loof Jahwe, mijn ziel!'⁵ Voor het 'zegenen' in dit vers, wordt in het Hebreeuws hetzelfde woord gebruikt als voor het loven in vers 1.

Vers 11 - 13

Deze verzen handelen weer over het Koningschap van God. De heerlijkheid van het Koninkrijk moet bekend worden gemaakt, evenals de mogendheid (kracht of sterkte) van God.

Deze twee verzen vormen een kruisstelling, dat is een Hebreeuws stijlfiguur. Er is sprake van een herhaling met een omkering (hetgeen als eerste gezegd wordt, wordt ook als laatste gezegd; de andere herhalingen zitten ertussenin – schematisch: ABBA). In feite is het een soort parallelisme. Hierdoor wordt meer dan anders de aandacht voor deze verzen opgeëist. Het is dan ook niet voor niets dat deze verzen (samen met vers 13) gekenmerkt worden als het hart van Psalm 145. Dit wordt nog ondersteund door het volgende. In het Hebreeuws wordt het woord voor koning gevormd met de letters 'mlk'. Dit zijn precies de letters die horen bij de verzen 11-13, maar dan in omgekeerde volgorde (klm). Waar dus de letters van het acrostichon in omgekeerde volgorde het woord koning vormen, wordt juist het Koningschap van God onder woorden gebracht.

Het Koningschap van de HEERE wordt uitdrukkelijk genoemd en herhaald. Het strekt zich uit over alle eeuwen en Zijn heerschappij gaat over alle geslachten. Het is geen zwak en aards koninkrijk, een koninkrijk wat voorbijgaand is. 'Opdat dit eeuwigdurende des te aandachtiger beschouwd en overwogen zal worden, barst hij uit in bewondering, terwijl hij tot God zelve het woord richt.'⁶

Vers 14

Werd er in vers 7 over Gods goedheid gesproken en in vers 8 wat deze goedheid inhoudt, in de komende verzen komen we de concrete invulling van Gods goedheid tegen. In de praktijk betekent de goedheid van de HEERE dat Hij ondersteunt, geeft, nabij is, enzovoort. 'Het contrast met Zijn hoogheid en heerlijkheid, waarvan het eerste deel van de Psalm sprak, is treffend.'⁷

'Ondersteunen' is het leggen van de hand op iemand, om te troosten of kracht te geven. Het oprichten is letterlijk het rechtop zetten. Hier gaat het over (neer-)gebogenen. Allen die door tegenspoed zouden bezwijken, reikt God Zijn hand om hen te ondersteunen.

⁴ Calvijn, *Psalmen*, 970.

⁵ J. Douma, *Psalmen. Commentaar op Psalm 111-150* (Kampen: Brevier, 2017), 320.

⁶ Calvijn, *Psalmen*, 971.

⁷ Douma, *Psalmen*, 321.

Vers 15 en 16

God toont Zich als een Vader voor al de levende wezens. Zij verwachten het eten van Hem en Hij geeft het op de juiste tijd. Hij doet dat ook met vreugde (welgevallen). Het wachten dat hier wordt genoemd, is een hopen verwachten. Calvijn benadrukt nog dat het in deze verzen over alle levende wezens gaat. Zie bijvoorbeeld Psalm 147:9 waar gezegd wordt dat de raven tot God roepen. 'Zij, die dit dus alleen tot de mensen beperken, ontgaan daardoor dan toch niet aan het ongerijmde, want de goddelozen zien niet meer op de vaderlijke zorg Gods dan de ossen of ezels.'⁸

Vers 17

In alles wat de HEERE doet, is Hij rechtvaardig. Zowel in het betonen van Zijn goedertierenheid als in Zijn straffend handelen. Zowel in het in toom houden van de bozen, als in het beproeven van de Zijnen. Wat de goedertierenheid van de HEERE inhoudt, hebben we in vers 8 gezien. Het is opvallend dat in het Hebreeuws voor 'goedertieren' (ook wel vertaald als getrouw) hetzelfde woord wordt gebruikt als voor gunstgenoten (getrouwen) in vers 10. In het Engels wordt dit woord met heilig en heiligen vertaald (holy en saints).

Vers 18 en 19

Hoe de goedertierenheid van de HEERE tot uiting komt, wordt in dit vers toegespitst. God is nabij allen die Hem aanroepen. In Deuteronomium 4:7 vinden we dit als volgt: 'Want wat groot volk is er, hetwelk de goden zo nabij zijn als de HEERE, onze God, zo dikwijls als wij Hem aanroepen?' De HEERE is nabij om te helpen en te verlossen. Wel gaat het om een aanroepen in de waarheid. Zo wordt er onderscheid gemaakt tussen oprechten en huichelaars. Het 'in waarheid aanroepen' betekent een werkelijk aanroepen, zoals het behoort.

Het nabij zijn van de HEERE wordt geuit in het vervullen van de wens van degenen die Hem vrezen. Het vrezen betekent ontzag hebben. Wanneer dit ontzag voor de HEERE bij de mensen aanwezig is, dan luistert Hij naar hun hulpgeroep en brengt Hij verlossing. Degenen die de HEERE vrezen, kennen de eerbied en gehoorzaamheid, dat zij niet meer begeren dan dat de HEERE goedkeurt. Het 'geroep' ziet op het volhardend bidden, omdat God niet altijd op het eerste gebed verhoort.⁹

Vers 20

We zien in dit vers een grote scheiding tussen degenen die de HEERE liefhebben en tussen de goddelozen. Met veel woorden heeft David al kenbaar gemaakt dat de HEERE voor de Zijnen zorgt. Hij beschermt en bewaart hen. Want als God bij hen is, zijn zij door Zijn genade beveiligd. Het is opmerkelijk dat hier niet het woordje vrezen, maar liefhebben wordt gebruikt. Het liefhebben is de wortel van de ware godsvrucht. Bovendien is het de godvrezenden te doen om met God te zijn, Zijn gemeenschap te ervaren (dit uit zich in de liefde).

Het verdelgen van de goddelozen is de rechtvaardige wraak van God. Wie zich tegen Gods werk en tegen Gods gunstgenoten keert, zal merken dat aan Zijn goedheid een einde komt en Zijn gerechtigheid een straffend en wrekend karakter krijgt. Deze straf en dit wreken is echter rechtvaardig.

⁸ Calvijn, *Psalmen*, 972.

⁹ Calvijn, *Psalmen*, 977.

Vers 21

Tot slot maakt David bekend wat hijzelf gaat doen. Hij zal de lof van de HEERE verkondigen. Hij heeft gedaan wat hij beloofd had in vers 1, namelijk de lof van de HEERE verkondigen. Hij wenst dat iedereen hem hierin zal navolgen en de HEERE voor altijd blijven eren.

De laatste woorden vormen een inclusio met de eerste twee verzen, zoals bij het eerste vers al aangegeven. Zie de exegese daar voor uitleg van deze woorden.

Aanwijzingen en antwoorden

Startopdracht

De redenen kunnen komen uit het persoonlijk leven, maar mogen ook gebaseerd zijn op verhalen of teksten uit de Bijbel.

Opdrachten

Vraag 1

Persoonlijk antwoord. Het betekent ook dat je Hem wilt aanbidden. Vraag eventueel door Wie God is. Hij is de God van Israël en de God Die Zijn Zoon gaf aan het kruis.

Vraag 2

- a. De HEERE is Koning over heel de schepping en in alle tijden. God is een goede koning. Hij doet de zon opgaan over goeden en kwaden. Hij geeft mens en dier te eten. Je kunt hierbij ook denken van de Heidelbergse Catechismus zondag 10 en vraag en antwoord 31 en 128, waarin het ook gaat over het Koningschap van Christus.
- b. Zie a. Zie vers 14-16 van Psalm 145.

Vraag 3

Persoonlijk antwoord. Bijvoorbeeld: elke dag te eten en onderdak; vrienden en familie; de zon die elke dag opgaat; maar ook wat de HEERE in de Heere Jezus gedaan heeft voor ons; de Heilige Geest. Uit de dierenwereld: eigen antwoord, bijvoorbeeld: mieren die in de zomer een voedselvoorraad kunnen aanleggen; de vogels die overal en nergens besjes en beestjes vandaan halen om te eten en takjes om een nestje te bouwen. De vissen die hun voedsel vinden in de zee of rivier.

Vraag 4

- a. Persoonlijk antwoord. Bijvoorbeeld: dat ik met alles bij Hem terecht kan en alles aan Hem mag vragen. Dat Hij betrokken is op wat mij bezighoudt en wat ik nodig heb. Maar ook: dat ik alles ontvang wat ik nodig heb. Het Hebreeuwse woord voor goedertierenheid is *chesed* en betekent ook wel gunst, maar er klinkt ook genade en liefde in door. Het veronderstelt een relatie. Het woord staat ook in Exodus 20:6, waar het vertaald is met barmhartigheid. Vgl. Exodus 34:6. Wie Gods goedertierenheid ervaart, zal ook goedertieren zijn tegenover anderen.
- b. Gods goedertierenheid heeft betrekking op heel Zijn schepping: de zee, de vogels, de bergen, noem maar op. Hij laat Zijn schepping niet zomaar over aan het verderf. Gods goedheid vind je overal terug, ook buiten de kerk in het gewone leven. Ook onder degenen die niet geloven (zij zijn ook Zijn schepping). Al Zijn werken, heel de schepping, looft Hem.

Vraag 5

Persoonlijk antwoord. De liefde van de HEERE voor de mens is niet afhankelijk van de liefde voor de HEERE van de mens. Maar degenen die de HEERE liefhebben, weten zich getroost en beschermd door Zijn bewaring. De goddelozen kennen de HEERE niet en zullen zich daarom ook niet tot Hem wenden.

Vraag 6

Persoonlijk antwoord. Wie de HEERE van harte liefheeft, verlangt ernaar Hem te loven en te prijzen en dat iedereen in die lofprijzing mee zal doen.

Stelling

Ik kan God in mijn eentje prijzen.

Voor: Ik loof God voor wat ik persoonlijk van Hem ontvangen heb.

Tegen: Dat zou niet genoeg zijn om de HEERE te loven. Daarom is het veel rijker om de HEERE te prijzen samen met alle volken en alle geslachten. Het prijzen van de HEERE is persoonlijk en gezamenlijk tegelijk.

Slotopdracht

Het is ook mogelijk ter plekke kaarten te schrijven aan mensen in nood. Je kunt hiervoor een recente kerkbode gebruiken. Als er geen noden in de gemeente bekend zijn, kan ook worden geschreven aan mensen verder weg die het moeilijk hebben. Er kan ook worden geschreven aan mensen die juist iets moois hebben meegemaakt: een huwelijk, geboorte of verjaardag. Het kan ook zijn dat iemand die langere tijd geleden iets moeilijks heeft meegemaakt (een overlijden of ziekte (in de familie)) nog steeds getroost wordt door een bemoedigende kaart. Natuurlijk mogen de jongeren ook klasgenoten of anderen buiten de kerk een kaart sturen. De leidinggevende kan van te voren kaarten meebrengen om zo de opdracht voor de jongeren eenvoudiger te maken.

Brug naar de inleiding

Gods lof omvat heel het leven. God loven gebeurt niet alleen op zondag in de kerk, maar is als het goed is dagelijkse realiteit.

Alternatieve opdrachten

Alternatieve startopdracht: Het is een zegen om muzikaal talent tot eer van God te gebruiken en te genieten. Het is mogelijk dat een solist de coupletten (of de eerste twee verzen) zingt en dat het refrein samen wordt gezongen (of de volgende verzen). Maar ook heel de groep kan meezingen terwijl er verschillende instrumenten worden gebruikt. Ook ander talent kan tot eer van God gebruikt worden, bijvoorbeeld het schrijven van een gedicht of het maken van een schilderij.